

Габриела Цанева

**Заскрежени птици
стихове**

София, 2011

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на автора и на „Изток-Запад“.

© Габриела Цанева, автор

© Габриела Цанева, художник

© Издателство „Изток-Запад“, 2011

ISBN 978-954-321-

ГАБРИЕЛА ЦАНЕВА

ЗАСКРЕЖЕНИ ПТИЦИ

СТИХОВЕ

2011

СЪДЪРЖАНИЕ

СНЕЖНИ ОБЛАЦИ.....	8
КРЪГОВРАТ.....	9
СНЯГ... ИЛИ СВЕТУЛКИ.....	10
НОЩ И ИЗМИСЛИЦИ.....	11
СНЕЖНИ ИРИСИ.....	12
ДОКОСВАНЕ.....	14
ОЧАКВАНЕ.....	14
ДЕЛНИК.....	15
БРЕГОВЕТЕ НА ВСЕЛЕНАТА.....	17
НЕ ИЗЖИВЕНИ.....	18
ПРАЗНИК.....	20
ПЕЧАЛНИ ОБЛАЦИ.....	22
МЪГЛА.....	23
ЗАЛЕЗ.....	24
ЛЯТО.....	25
ЖЪТВА.....	26
БУРЯ.....	27
СТРАХ.....	28
УСЕЩАНЕ ЗА ЕСЕН.....	30
БРЯГ.....	31
МОРЕ И ГОРА.....	31
ЕСЕН Е.....	32
... И СЛЕД ТОВА.....	33
ЗИМА.....	33
ЧАКАНЕТО НА ЧАЙКАТА.....	34

ПУКАНКИ	36
НОЩЕН ВАЯТЕЛ	38
НОЩЕН ВАЯТЕЛ II	38
КУЧЕШКИ ОЧИ	39
ОТВЪД СЕТИВАТА	40
БЯГСТВОТО НА ИЗГУБЕНИТЕ ИЗМЕРЕНИЯ	42
ДА ДОЙДЕ ТЪМНОТО	49
ВРЕМЕТО ТИЧА ПРЕЗ НАС	51
НЕПОТРЕБНО	53
СЧУПЕНА АНТЕНА	53
СКРЕЖ	54
ОГЛЕДАЛО	54
ИЗГРЕВ	54
ПРОЛЕТ	55
ИЗГОРЕЛИ СНЕЖИНКИ	56
НАД РЪБА	57
ИЗХВЪРЛЕНА ДУША	58
ТЯЛО	60
ГРАНИЦИ	61
ЩЕ СЕ СРЕЩНЕМ СРЕД ЗВЕЗДНИ ТАЛАЗИ	62
ПОРОЙ ОТ ПТИЦИ	64
МАГЪОСНИЧЕСКА НОЩ	65
БЯЛО	67
ГРАДУШКА ОТ КЕСТЕНИ	68
ЕЗЕРО	70
НЕБЕ	70
УСЕЩАНЕ ЗА СВОБОДА	71

ОТВЪД.....	72
СЪН.....	73
ПУАС.....	75
НАСТРЪХНАЛИ ДНИ.....	76
СТЪПВАМ В СТЪПКИТЕ ТИ.....	77
БЯЛА И ГОЛА.....	78
ПЪТ.....	79
БУНТ.....	80
ЗВЕЗДНИ ХЪЛМОВЕ.....	81
БЕЗВЕТРИЕ.....	82
РАЗМИНАВАНЕ.....	83
МЕЧТИТЕ СБЪДВАТ СЕ.....	84
ЩАСТЛИВИ И СВОБОДНИ.....	85
КОПИТА НА ГАЗЕЛА.....	86
УСЕЩАНЕ ЗА СВОБОДА.....	87

Снежни облаци
обрулени висят.
Заскрежени птици
падат.
Бяло е –
като “отвѣд”.

Не искам
вятър да ме
брули.

Свивам
замръзналите си
крила.
Като бяла птица
падам.
Не,
летя –
заскрежена капка,
забравена
в небето...
или избързал цвят,
откъснат
от полето?

КРЪГОВРАТ

Есента дояжда живота ми.
Едва пролазвам до края ѝ –
гъсеница свита в изгнили листа...

Нагазвам в бялото на зимата.
Като акула отхапва ме студа
и впитам сухи пръсти в сухи клони...

Свивам се в покоя на дъжда.
Кога дошъл е юни? С трева
закичих си главата, с жита направих си

покрив. Зърната падат в тучната
земя – като сълзи от кехлибар,
отронени върху кора на бор.

Пълзят по хлъзгавата антрацитна плът.
Отнасят ми душата надалеч. Потъвам.
Дъждът шуми над мен, оплождайки пръста.

Разпукват се цветята в тъмнина.
Дали е пролет? Лято? Есен? Не.
Дошъл е краят на деня.

СНЯГ... ИЛИ СВЕТУЛКИ

Като разкъсана
възглавница
небето ръси сняг.

Замръзнали кристалчета
вода
се гонят под зеленото
сияние на уличните
лампи и закъснялата
Луна –
като светулки над цъфнали
жита.

Отвя ги вятърът –
обратно към
небето.

НОЩ И ИЗМИСЛИЦИ

Нощта осъмна с писъци.
Измислици довяват
утрото, без дъх останало.

Орисници разказват приказки.
Улисана ги слушам.
Шумят изсъхнали листа.

Горят в мъглата пламъци.
Не, водопад от жълто
се отприщи, със златни капки

ме заля; удави ме.
Измислена – на лист
остави ме – да изгоря...

СНЕЖНИ ИРИСИ

Когато заваля снега –
видях очите ти.
Снежинки пърхаха
над сините им ириси.

Когато заваля снега –
душите ни утеха
в бяло търсеха –
не питах ти ли си.

И хукнахме през
преспи пръхкави
да гоним –
слънчеви пътеки...

ПЛЪТ

Плът –
от сняг и мляко.

През
оголеми облаци
наднична синева –
като очи
под чело бяло.

Като уста,
разтворена за ласка,
изгревът
погълна хоризонта.

Лице
като море, небе и вятър –
къде ще те догоня...

ДОКОСВАНЕ

Докосване – и тишина.
Въздишка – в бялата мъгла.
Очи, разкъсващи съня.

Нощта избяга –
не, в плен остана
на две вплетени тела.

ОЧАКВАНЕ

Очакване –
усмивки от бодли,
събрани
от белите поляни
на спомени несбъднати
и оцелели бъдни дни.

Очакване –
събра ни.
За миг
изпепели ни
докосване
с очи и длани.
И с устни,
очертани
по маските
на нашите
лица.

ДЕЛНИК

Хванаха ме
пръстите на делника.

Дали е слънце или вятър;
дали е сняг или роса –
не питам.
И не знам.

Дали листата плачат,
или дърветата,
настръхнали, мълчат?
Дали асфалта се разтапя,
дали във локви крача –
не виждам.
Но вървя.

Дали Луната грее,
или съседът е отворил
балконската врата
и светлина оттам се лее;
дали денят изгрял е –
не разбрах.

Държат ме –
пръстите на делника.
В нощите ми
хищно впиват се.

Ще дойдеш ли?

Небе и вятър и звезди...
Отрупани със сняг
корони на ели...

Ела, очаквам те!

Очакване – откъсване.
Пътека към нощта,
която не е само моя –
оглозгана от делници,
сама...

БРЕГОВЕТЕ НА ВСЕЛЕНАТА

Ще тръгна ли
някога по
широкия свят?

По безкрайните
брегове
на Вселената?

Или просто –
ще стигна до
някой друг град...

НЕ ИЗЖИВЕНИ

Страхувам се
да спра.
И да погледна
в себе си.

Зад себе си;
зад всички
изживени дни...
Не изживени.

Неизживени дни
зад мен
лежат.
Лежи
животът,
несъбудил се.

Ще се събудя ли?
Да бъда Буда ли?

Страхувам се
да спра.
И да погледна
в себе си.

Пред себе си;
през всички
неживени дни,
в които
очите ми се
взират.

Будя се.
Но по-пробудена
не ставам.
И не намирам
брод към себе си.

Бродя –
до края на
Вселената
и стигам –
крайното
спасение.

Спасявам –
не себе си.

ПРАЗНИК

Днес е
ден
за почивка;
за откъсване.

Ден
за забрава;
за съмване.

Ден,
в който
други няма.

В който няма...
телефонни звънци
тичане до финала
плащане на такси
викане на такси
страх от това,
което забравяш
и онова,
което предстои
затръшнати врати
дебнещи вратове
лица – стени
сърдити гласове
спрели секунди
бягащи часове
пропуснати удари
на сърце,

което пъхаш
в джоба
и продължаваш...
Накъде?

Спираш.
Препъваш се.
Падаш.

Стигнал си
края...

Ден за почивка?
Не зная.

ПЕЧАЛНИ ОБЛАЦИ

Надвисналите облаци
отгърсиха
товара си с печал.

Чакам –
Слънцето да ги
прогони.

Догонвам пролетта,
свита
в неразлистените
клони.

Цвъртенето на
птици ме следи.

Не зная как от
сънищата ми
се раждат дни –
олекнали от
грижи,
тежки от
мечти.

МЪГЛА

Мъглата лази
по настръхналия гръб
на хълмове бодливи.

Мъглата рони
дребни сълзи –
искрят по ръбовете
на тревата.

Пречупват светлината
на звездите,
увиснали за миглите
на планината.

ЗАЛЕЗ

Денят залязва сред
зелените хълмове, изядени
от сивите коловози
на магистралата.

Слънцето наднича
иззад скъсаните облаци –
хвърля коси лъчи
към асфалта.

Колите фучат след
безоките капки и пак ги
запращат обратно –
в люлката на мъглата.

ЛЯТО

Черни сенки
пълзят по асфалта
и раждат
хлад.
Бръмчат насекоми,
оголили челюсти –
глад.

Тръпна изтръпнала.
Тръгвам изтръгнала –
студ от дърветата,
огън от камъни,
капки роса,
жега,
трева,
крясък,
полет,
излайване,
свряно животно
в праха,
профучаване
на кола...
Черни сенки
пълзят по асфалта –
тишина.

ЖЪТВА

Колко
бързо се ронят
зърната...

Колко –
се оглеждат
във огледалата
на тревожните
очи?

Колко
често падат на
земята...

Колко –
ще забият кън
в пръстта?

Колко –
ще останат
в шепата,
жадна да ги
задържи?

БУРЯ

Разпилени капки,
от дъжда отронени,
падат като бисери
върху младите
листа.

Тракат клоните
на сухото дърво –
като скелети.

Като изгрев
подранил
свети лампата.

Спря дъждът,
изпил
бледата ѝ светлина.

СТРАХ

Страх –
от тъмното.

Страх –
от бурята.

Страх –
от бъдното.

Страх –
от това, което
е било.

Страх –
от болката
и от умирање.

Страх –
от многото
“защо?”

Страх –
от идващото
зло...

Страх –
ще бъдем ли
обичани?

Страх –
когато сме.

Страх –
от себе си.

Страх –
от другите.
Страх –
когато сме
сами.

Страх –
коремите си
свили сме...

Страх –
а ако не?

Ако няма
тъмно,
буря,
бъдно,
минало?

Ако няма
болка
зло
защо,
умиране?

Ако няма
обич,
пречки
и мечти –
ще сме
щастливи ли?

И дали
ще сме били???

УСЕЩАНЕ ЗА ЕСЕН

Когато лятото ще е отминало,
с тъга ще идва есента.

Листата ще жълтеят;
ще припламват в пурпурно.

Тревата ще е изгоряла;
ще се превива, пригласяйки
на вятъра, улавяйки дъжда.

Земята ще е почерняла –
скрила в плътта си семена.

А птиците ще се събират на ята.

БРЯГ

Вятърът разнося
ухание на мъртви
водорасли.
Спъвам се
в изхвърлени
медузи на брега.
Парят ходилата –
от студената вода.

МОРЕ И ГОРА

Гората плаче с есенни листа –
слънцето я позлатява.
Морето блъска се само в брега
и чайки приютява...

ЕСЕН Е...

на татко

Есен е.
Мъглата като
плесен се
е впила
в дърветата
и в мъртвите
листа.

Тревата
зеленее и
попива
уморената
прегръдка
на дъжда.

... И СЛЕД ТОВА

Есен е.
Козината
на кутретата
пулсира,
увила
малките им
сърчица.

Парата
над ямите
помийни се
издига –
ще скрие ли
телцата им,
когато завали
снега?

ЗИМА

Трева и сняг –
под тях
наднича
черната
плът на пръстта.

ЧАКАНЕТО НА ЧАЙКАТА

Тишина.
Кафето е
изпито.
Започва
денят.

Слънцето е
посребрило
скрежа
по стъклата.

Вятърът
врълхита
върху тях.

Чайка чака –
увиснала е
в небесата.

После – пада.
Чупи с човка
парчета от леда.

Счупена е тишината.
Започнал е денят.
Двигатели вят някъде долу.
Коли, асансьора...
Кучета лаят на двора.

Тихо се промъквам
през спрелите минути
и минавачи.
Някак се измъквам...

Не.

Изсипвам от празната кана
последната капка утайка.
И пия – от празна чаша –
чакането на чайката.

ПУКАНКИ

Стените пукат
като пуканки.
Не – радиаторът
изстива.

Тихо пука
радиаторът.
Слънцето
умира.

Пуканките
са готови –
чакаат някой
да ги изяде.

Кучката ми
се протяга.
Става,
сяда.

Гладно
се облизва,
ляга.

Падат пуканки –
като снежинки.
Кучката ми ги лови.

Пукат пуканките –
като радиатор,
който топли, докато
Слънцето скита
зад близкия хълм
или по безкрайните
пътеки на Вселената.

Пукат пуканките
в кучешката челюст –
като изстиващи стени.

НОЩЕН ВАЯТЕЛ

Два през нощта е.
Някъде долу –
куче лае.
Пази
съседния двор?
Или
опърпан уличник
вае
своя простор...

НОЩЕН ВАЯТЕЛ II

Дъждът вали –
преливат градските канали.
Ваятелят строи –
дворци от водопади...

КУЧЕШКИ ОЧИ

На Ахим

Кучешки очи –
животът ми
протича в тях –
обичам я.
Дали?
Дали обича ме?
Дали ще тичаме –
развели
рунтави
коси –
Дали
ще гоним
обичта?
Дали...

ОТВЪД СЕТИВАТА

Днес...
Опитвам се
да проумея
тъканта
на битието.
Опитвам се –
да слeya
мисълта
с това,
което стои
отвъд нея;
отвъд мен;
отвъд сетивата;
отвъд понятията
за нещата,
които кротко
сме изграждали –
пипайки, питайки
чувайки, чувствайки,
чакайки, страдайки,
вдишвайки, вкусвайки,
виждайки... мислейки?

Днес.

Слънцето наднича
през стъклата на
кроткия ми дом.

Днес –
лъчите му разсичат стаята –
като с трион.
Падат стружки
светлина
на пода.
Ровя с пръсти –
галя, вдишвам,
вкусвам, виждам...
мога –
да докосна и това,
за което сме пропуснали
да измислим имена.

Днес...
Опитах се
да проумея
тъканта на битието.
Опитах се...
Ще смея ли
Утре пак
да продължа?

БЯГСТВОТО НА ИЗГУБЕНИТЕ ИЗМЕРЕНИЯ

Страхът –
отново движи ръката ми.
Страхът –
отново изсуши гърлото ми.
Страхът – свил го е –
кълбо от пръст, или
топка от спечени емоции...

Страхът...

Искам да забравя:
миналото и бъдещето;
пропуснатото и небилото;
билото, което не е трябвало;
нетрябвалото, което е станало...

Късове спомени...
Не спомени –
време, в което стоим.
Там някъде, дреме.
Там някъде –
между миговете и
бреговете, които градим...
Там някъде –
между топлите гънки на мозъка,
където сивите клетки са скрити...

Не можах да науча
достатъчно математика,
за да стигна чрез нея
дотоам.
Но знам –
там някъде бягат
изгубените измерения.

Там някъде –
отиваме...
Няма добри...
Там някъде –
няма раждане;
няма злини;
няма прераждане;
няма съдби...

Съществуваме
успоредно,
едновременно,
винаги.
Това сме,
което сме били.

Имагинерната Вселена –
абсурдно близо е до нас.

Скрита, свита, смалена –
в сивите клетки на ума –
трепти, изкривена,
другата представа за света.

Електроните се движат
с надсветлинна скорост
в атома –
скачайски от едно
енергетично ниво
на друго.
Същото е
с протоните
и неутроните
в ядрото.

С глуоните,
с мюоните
и с кварките
и с шарките...
с които боядисваме
света на силите,
които не познаваме.

Безсилие обгражда ни,
когато се опитваме
да видим;
да усетим;
да разберем;
да обясним...

Спим,
прокуждайки
света, в който не
можем да влезем.

Математиката разсича
тъканта на битието.

Все по-навътре дълбае;
все по-дълбоко навлиза.

Уравненията ѝ като ремъци
опасват изгубените ни
представи за идентичност
и смисленост.

Уравненията ѝ опазват
изгубената действителност;
предпазват – от загуба на
самоличност.

Пак стоя на стария бряг.
Пак – в краката ми време
Битието.

Как да тръгна?
Как да стигна?
Как да вървя?

Омекнали,
коленете ми
пак се свиват –
на кълба.

Пак на топка –
увивам се.

Мека, кална, смалена...
Ще направя ли крачката?
Ще бъда ли – променена?

Не е насочен
вектор времето.

Не е река.
Не е поток.
И не тече –
от минало
към бъдеще.

Защото...
И отрицателното
време е време.
Време е и сега.

Време е – което помним.
Време е – което правим.
Време е – което е било.
Време е и онова,
което би могло
да е било
 да е
 да бъде...

Всичко съществува
заедно,
едновременно,
там,
където се срещат
шестте измерения
на Вселената.

Не искам да питам –
искам да знам.

Някъде там,
запокитени;
някъде там
затулени –
в онези забравени
плевясали,
клеясали
95% от паметта,
които са заключени...
там ли са прибрани
отскубнатите
прокудени
изгубени
измерения на света?

Казват,
че били седемнайсет,
в сфера с диаметър
метър на минус
трийсет и девета...

... засега не търся
другите единайсет...

Може би себе си
пак ще потърся.
Ще се повтора ли?
Ще се намеря ли?
Ще мога ли
пак отначало

да тръгна?

Ще се изтръгна ли
от точката
в която стоя?
Как искам да докосна
безбройните си образи,
разпръснати
в онези сфери,
които искам
да сплотя.

Все някога
все някъде
все някоя
от нас
ще го
на-
пра-
ви.

ДА ДОЙДЕ ТЪМНОТО

Скоро ще стане тъмно.
И безопасно –
за мислене.

Лъчите на Слънцето
ближат пръстта под
прозореца – съвсем
полегати са.

Пълзят покрай
съседните сгради –
срязват сянката
на липата.

Промъкват се през
стъклото – продупчени
от процепите
на щорите.

Чакам – свита на дивана,
в очакване на тъмното.

Драскам драскулки
върху бялата плът
на хартията.

И се опивам
от усещането
за писане.

Писане...
като бягство.

Писане.
Като изкуство?

Само да дойде
тъмното.

Само да стане –
безопасно
за мислене.

ВРЕМЕТО ТИЧА ПРЕЗ НАС

Не знам
как да продължа –
с Вчера ли?
С Утре ли?

Само Днес
да не е;
да не е Сега;
да не е Е.

Препускаме –
от минало
към бъдеще.

И няма настояще.

Страх ни е –
в точката на настоящето
да сложим нулата
на координатната
система на Времето.

И бягаме.
Препускаме
по трите взаимно
перпендикулярни оси
на пространството –
насочени към

дъното,
високото,
простора.
И бягаме.

Изтръгваме се
от трите взаимно
перпендикулярни оси
на времето,
насочени
към миналото, от което
искаме да се измъкнем;
към бъдещето, в което
искаме да се промъкнем...
към...
настоящото...

Остър меч,
насочен
към ума
сърцето
същността...

Като игла
от нажежен метал;
като кинжал –
настоящото
ни съсича.

Времето
тича
през
нас.

НЕПОТРЕБНО

Езеро – къс
огледало,
захвърлен
сред полето.

Езеро по здрач –
парчета от стъкло
разпръснати
в небето.

СЧУПЕНА АНТЕНА

Платноходка
плува
във полето.

Не.

Счупена антена
виси
във небето.

СКРЕЖ

Бяла мъгла –
заскрежени дървета
в снега.

ОГЛЕДАЛО

Слънцето се оглежда
в реката.
А над нея – облаци.

ИЗГРЕВ

Небето изсветля –
зад изгрева
се скри деня.

ПРОЛЕТ

Лъчите на Слънцето
пеят –
златни струни
под тъмни
гори.

Висят като мигли –
разцъфтели треви
върху храсти с
напъпили стволи.

Падат – като снежинки
върху зелени води
венчелистчета от
сливови клони.

ИЗГОРЕЛИ СНЕЖИНКИ

Бели полета
голи гори
цветни листенца
в разлистени клони
сняг блести
в иглолистни корони.

Пъзят по билата
зелени мъгли.
Капе дъжд –
небесни съзи
и изгарят в
горящата пролет.

НАД РЪБА

Птички чуруликат
зад прозореца.

С тънички
крачета тичат
по перваза.

С мънички
очи надничат
в човешката
ти стая.

Пърхат над ръба –
нехаят.
Хващат се за него
с човки.

И
дълбаят
в ламарината
следи...

ИЗХВЪРЛЕНА ДУША

Хвърляш си
душата
някъде –
а после
я прибираш –
дрипава.

Избърсваш с
нея скритите
си кътове
и после
я простираш –
дъхава.

Цъфти душата.
Избуява,
пука се.
Петната на плътта
просмукват се.
Растат,
разпукват се –
като цветя
върху торена
пръст.

Като цвърчаща
плът,
която ражда
червеи...

Изхвърлил си
душата –
някъде.
Не можеш да
държиш
веригите,
които хапят
дланите ти,
впити –
в бъдното ли
в днешното ли
в спомена ли?

Изхвърлил си
душата –
никъде.
Не можеш да
държиш
хомота ѝ,
захапал
дланите
до кокал.

ТЯЛО

Сърцето – камък
ръбест,
търкаля се
в гърдите.

Стомахът – пиявица
изсмуква
всички сили
скрити.

Ръцете – хищници
разкъсват
гладни
същността ти.

Очите – вещици
пак нищо неразбрали
затварят те
в съня си.

ГРАНИЦИ

Действителност –
не съм била
на милиметър
по-далеч зад нея.

Но никога
не съм била
залепнала за нея,
на който
вързани стоят
неможещите
да вървят
по границите
на измислени
пътеки.

ЩЕ СЕ СРЕЩНЕМ СРЕД ЗВЕЗДНИ ТАЛАЗИ

на баба

Здравей,
или
довиждане...

До следващия път,
когато пак
ще бродя в мрака;
нощта ще ме души;
ще тичам, ще хвърча –
по черните следи
на звездните талази.
Ще търся твоите очи –
забулени зад пелени
от прах, разпръснат
от раждането на звезди.

Довиждане,
или –
здравей...

Аз пазя всичко
в паметта си.

И вярвам –
ще се срещнем
там някъде,
където свършва
Времето,

заряни в
онази светлина,
родена
от избухването
на Вселената.

ПОРОЙ ОТ ПТИЦИ

Животът все повече ме
всмуква във въртопа си.
Не мога да летя.
Не мога да мечтая.
Не ми остава нищо,
зная –
заспивам стогодишен сън.

Сънувам...
как
очите ми
превърщат се
в порой от птици.
С крилете си
ме носят
и гоним
разпръснатия
прах
на изгорелите
зеници,
които някога
са гледали
Взрива на Битието.

МАГЪОСНИЧЕСКА НОЩ

на мама

Магъосническа нощ...
С Луна, отворена
като око
в челото
на небето.

Магъосническа нощ –
звездите са избягали
далеко,
подгонени
от злачните
лъчи на Слънцето,
което
се оглежда
в лицето на
старата Луна.

Магъосническа нощ,
в която светулките
блещукат
над пожълтелите жита –
припламват и угасват
с ритъм на сърца.
Магъосническа нощ.
Изгубени метеорити
падат като дъжд
в степта.

Магьосническа нощ –
ела!
За да останат
блясъка
и мрака.
За да я няма
сивината
в душите
и в телата.

Магьосническа нощ –
вдигни магията от нас –
с билки и цветя,
с цъфнали жита,
с кръглата Луна,
с танцуващи светулки...

Магьосническа нощ,
в която майчини милувки
ни правят по-добри.

БЯЛО

Бяло –
като мляко е,
навън.

Светлината
на мъглата
наднича
през
прозореца.

На ивици
се стича
по стените.

Събира се
на локви
по первазите.

Птиче пищи.
Зове – вън.

Вън –
от стените,
впити
в душите ни.

Вън –
от ъглите,
изпили
телата ни.

Вътре сме.

Слепи тела
и стени.
Слети.

ГРАДУШКА ОТ КЕСТЕНИ

Не искам да пиша поезия.
Само да мисля – без глас.

Думите падат – тежки.
Градушка от кестени...
пробива листа.
Разстрелва ме.
Не знам накъде да вървя.
Тихо затварям клепачи.
Как да прекрача в света?

Вървя по пътека,
послана със кестени...
Жълти листа пият тъга от здрача.
Светят в мъглата – като Луни.
Върху тях –
кастанети от зелени бодли...
Спъвам се...
Събирам иглите им с длани.
Отварям очи –
по алеята падат снежинки.

Бездомно куче ги лови...
Погалих пухкавите му уши,
а то подви опашка и се скри
в храсите, покрити
с кестенови багри...

Видях –
от дланите ми капе кръв,

бодли стърчат...
Забодени са толкова дълбоко,
че махна ли ги,
ще изтръгна същността си...

Не искам да пиша поезия...
Само да вия... Без глас?

ЕЗЕРО

Езеро през лятна утрин –
зимно дихание
върху зелени
триви.

НЕБЕ

Облаците се гонят по гърба на Витоша –
като подплашено стадо овце.
После спират за миг и се сгушват –
топъл куп от къдри, без лице.

УСЕЩАНЕ ЗА СВОБОДА

Разцъфнаха
изсъхналите
сетива.

Усещане
за свобода
ме дави.

Бушува
в мен;
души ме.
Очи в очи –
с живота
ме остави.

Усещане
за свобода...
Усещане,
че нищо
не се „случва“,
а се прави;

Усещане,
че всичко
се гради;

Усещане,
че битието
се твори
и направлява...

Усещане,
че скритото
се проявява...

ОТВЪД

Стоя – пред бяла бездна.
Събудих ли се от кошмара?

Или все още спя
и сънища клокочат
зад затворените ми
клепачи.

Не спя.

Очите ми отново
цветно виждат.
Отново искам –
да променям.

Не искам повече
животът да се случва.

Не искам да се влача
по мътните талази
на чуждата съдба.

Не се страхувам,
че греша.
Аз съм жива.

СЪН

Часовникът
кънти в тъмнината.

Сива скука
смуче сетивата.

Забравих...
какво е да се вираш
в предстоящото.

Забравих –
какво е да отричаш.

Забравих...
какво е да се питаш...

Детерминирана ли е
съдбата ни?
Сами ли я градим?

Или само избираме
от начертаните
пътеки тези,
по които да вървим...

Живея ден за ден.

Не чакам
и не искам
нищо.

Защото вече
всичко
съм
направила,
а още
рано е –
за ОЩЕ...

ПУЛС

Тишината ме обгърна.
Лунен лъч завесата
проби.

И сърцето ми отвърна
на секундите –
кънти.

НАСТРЪХНАЛИ ДНИ

Ужасът още пъпли в съня.
Дните се будят настръхнали.

Шиповете на слънцето се
забиват в очите –
пясък, вместо лъчи.

Отново заваля дъждът –
удря се в стъклото.
Мигът увисна,
блъсна се в челото.

СТЪПВАМ В СТЪПКИТЕ ТИ

Стъпвам
в стъпките ти.
И не чувствам
липсата ти.

Галя
устните си
и улавям
ласката ти.

Гледам
Слънцето и
пирувам със
смеха ти.

БЯЛА И ГОЛА

Бяла и гола.
Заспивам –
преди да започне нощта.

Все едно ми е –
дните, падайки върху мен
ме изгладиха.

Все едно ми е –
клони по мен
не останаха.

Бяла и гола съм –
нищо по мен не цъфти.

Падат снежинки –
не, пролетен цвят
ме вали.

ПЪТ

Слънце изгрява...
Или Луната залязва...

Сумрак.

Сиво небе.
Сив асфалт.

Между тях –
сиво-зелени дървета.

Сива кола
търси път към небето.

БУНТ

Да бъдеш
в бяло.

Да бушуваш
в сините простори
на зората...

Да газиш
бос
в росата...
Да лудуваш...

Да дишаш
капките от сблъсъка
на морските вълни
с брега.

Да плуваш
срещу течението
на реката.

Да се бунтуваш
срещу природата
и бога.

Да искаш
онова,
за което
казват,
че „не може“.

Да жадуваш...

Свобода?

ЗВЕЗДНИ ХЪЛМОВЕ

Тъмнината бавно
поглъща облаците.
После – полето.
Шосето пълзи
между хълмове,
забили глави
сред звезди.

Небето светлее
на запад.
Очите му
плачат.
Палач е
нощта.
Клепачите
падат.

БЕЗВЕТРИЕ

Облаци плуват
като лилии
в зелените води
на блато.

Синьото на небето
стана розово.

Розовото на Слънцето
заблестя.

Зелени облаци
отплуваха –
като ладии –
по река.

ИЗГРЕВ.

РАЗМИНАВАНЕ

Светли пътеки
към чужди съдби.
Разминаване.

Затварям очи.

Фарове светят.
Стъклото блести.
Отминаваме.

Няма докосване;
няма усещане за
общност дори.

Като различни
Вселени –
червени
и бели –
пътуваме,
прилепени
към сивата
плът
на шосето.

МЕЧТИТЕ СБЪДВАТ СЕ

Тъга по детството –
неизлудувано.

Тъга по любовта –
нелумнала.

Тъга по нощите –
неизбудувани.

Тъга по изгреви –
недосънувани.

Тъга по дните –
минали без спомени.

Тъга по спомените,
неоставили следи.

Тъга по миналото
и по бъдното...

Мечтите сбъдват се.

Но няма Утре.

Защото Вчера
е пропуснато.

ЩАСТЛИВИ И СВОБОДНИ

на Ники

Щастливи ли сме,
мили?
Очите си – един във друг
сме впили.
Главите си – един към друг
сме свели.
Ръцете си
сме сплели...
...или от пръстите си
сме направили решетка?

Свободни ли сме,
скъпи?
Душите ни се гонят в клетка.
Телата ни се лутат
сред коловозите,
които сме им изградили...
И всеки в своя път
върви.

КОПИТА НА ГАЗЕЛА

Усещам кожата си –
гладка и гореща.
Тупти кръвта, пулсира –
изгаря в капилярите.

Усещам и ръцете си –
копнеещи да грабнат
на слънцето и вятъра юздите;
да ги изтръгнат от кошмарите.

Усещам глезените си –
като копита на газела
докосват крехката трева;
прегазват дивите простори.

УСЕЩАНЕ ЗА СВОБОДА

Писал съм неведнъж за поезията и прозата на Габриела Цанева. Сигурен съм обаче – все още не съм разкрил тайната на творческата ѝ неповторимост. Не се съмнявам – тя не издава нова книга, докато не се убеди, че е казала в нея нещо различно. Не е от творците, които създават в продължение на дълги години безкраен лиричен дневник, където се променят само отделни нюанси, а образите и настроенията остават почти непроменени. Разгърнете някоя от ранните ѝ книги, зачетете се в изповедта „Реша се и ще си свободен“, във великолепния ѝ роман „Трева под снега“, дори в документалната ѝ повест „Миналото в мен“ и неизменно ще откриете водещите теми – противопоставянето на бездуховността, верността на себе си. Променила ли се е през годините писателката? От „Трева под снега“ са изминали десет лета. Силно е автобиографичното начало в тези текстове, но не, разбира се, като дневник на младо момиче, а като повеи от съдбата на едно поколение – на тези, които при промяната в края на миналия век най-силно възжелаха свободата и с излизането си на революционните барикади заявиха своето право на различно битие. Габриела беше сред първите, нейните есета и стихове, появили се в демократичния печат са незабравими. Сякаш в авторката на „Отключени души“ се е превъплътила загиналата в борбата срещу комунизма сестра на баба ѝ Цветана Попкоева, на чиято светла памет е посветила историческата си повест „Миналото в мен“. Действително Габриела много силно пази спомена за миналото, и то е, за да осмисли мотивите на поведението си в днешния ден и да потърси връзките с надеждата за бъдещето.

Доста различна е тя обаче в поетичната книга „Светлата пътека към звездите”, появила се през 2010 г. Няма и следа от онзи линеен разказ, който можеше да се проследи в ранните ѝ стихове. Няма я и пряката ангажираност с политическата действителност, макар че отпратките към трудното всекидневие не са малко. Всичко е казано в програмното стихотворение „Избор”. Тя не е от онези, които плачат за „преди”, макар да не може да забрави „пропиляната мечта”. Това поколение най-жестоко почувства несбъдването на мечтите си, то се надяваше да намери динамична реализация в новите условия на демокрация, да изяви най-пълно себе си, но бе захвърлено на бунището заедно с всички останали от продажни и алчни политици. Габриела не чака „после” – „когато/ благоденствието на Европа/ще потропа/ и на нашата врата”. Но тя не е и вкопчена в „днес”. Тогава? Успяла е да осъществи чудото и да потъне в словото, като превърне природните пейзажи в пейзажи на душата, в оазиси на мълчаливото красноречие. С пълни шепа една родена поетеса „обира цветния прах на живота”. В романа „Триви под снега” героинята ѝ Ели питаше „Ще можем ли да изгоним някога от себе си ада?” Не смее да твърдя, че Габриела напълно е изгонила, но се е научила да гледа към геената, без да затваря очи, препълнила я е с настроения и багри, страсти и съмнения, нежности и мълчания. Онова, което се случва в реалния живот я „съсипва от делничност”. Има и мигове, когато вижда как „трупът ми се покляща/ в тихата безвременна вода”. Но тези състояния не успяват напълно да я завладеят, защото тя се е научила да прави поезия от всичко – от натюрморта, от случващото се в отделния миг, но най-важното е, че успява да достигне до редките моменти на озарения. На тях е посветена новата стихосбирка „Заскрещени птици”. Нека не забравяме, че авторката

е зодия Близнаци, родена е в годината на Дракона, не трябва да очакваме от нея окончателни решения и стремеж към завършеност. Тя винаги е отворена към новите хоризонти, към неизвестните далнини, в творчеството ѝ откриваме симфония от цветове, сред които в тази поетична книга преобладават бялото и „снежното”: „Заскрежени птици/падат./Бяло е – /като отвъд.” Силни метафизични навеи ни докосват, макар че и в този завършен цикъл можем да доловим „линейния разказ” за трудните делници, за зловещото тържество на материалното, за несбъднатите мечти. Но няма да е Габриела Цанева, ако това е основното. Тя е постигнала философска дълбочина, в която се долавят леки източни навеи. Нека да чуем: „Опитвам се/ да проумея/тъканта/ на битието./Опитвам се/ да слея/ мисълта/ с това, което стои/ отвъд нея: / отвъд мен; / отвъд сетивата; / отвъд понятията/ и нещата.” Това е амбициозна програма, която я нарежда сред най-значимите ни съвременни поетеси. Бих я сравнил с предходничката ѝ Блага Димитрова, която пред мен е изразявала много ласкаво отношение към по-младата си посестрима.

Докосването до трансценденталното е майсторско, виртуозно. Не е лесно за критика да обобщи това усещане за нетленност, което изпитва при съприкосновението с повечето стихове в книгата. Денят преминава като сезонен кръговрат, замръзнали снежинки кръжат в „последната въздишка на съня”. Личното, съкровено е излязло от крехката обвивка на спомена и се е превърнало в докосване до надвременното. Не се опитвайте при всеки стих да търсите скрития смисъл: четете и се наслаждавайте на оркестрацията на думите, на полагането на цветовете, което е забележително успешно, като на незабравима картина. Пейзажите са одухотворени: така например, изгревът поглъща

хоризонта „като уста, разтворена за ласка” или „Мъглата лази/ по настръхналия гръб/ на хълмове бодливи”. Никъде одухотворяването на пейзажа не е самоцелно, то неизменно е свързано с вътрешните състояния на „лирическата героиня”. Много силно и значимо е посланието на поемата „Бягството на изгубените измерения”. Но тя е своеобразно продължение на програмното стихотворение „Страх”. В него е закодирано будното съзнание на съвременния човек, с многото „защо”, които го преследват, с темите за другостта, за самотата, за любовта и смъртта. И страхът отново се появява, когато поетесата изповядва желанието си да забрави „миналото и бъдещето, пропуснатото и небилото”. Мислите я отвеждат към механизмите на вселената, към „света на силите, които не познаваме”. Тя повече от всякога се слива с другите, макар да е до изнемога и безмилостно лична, успяла е да напипа универсалното – какво е времето, а как да се преборим с битието. И естествено идва поантата: „Как искам да докосна/ безбройните си образи, / разпръснати/ в онези сфери, /които искам/ да сплотя./ Все някога/ все някъде/ все някоя/ от нас/ ще го/ на-/пра-/ви.” Отдавна не съм чел толкова изповедна и същевременно толкова обобщаваща колективната ни съдба поезия, която те кара да се замислиш, да участваш, да съ-твориш.

Когато прониквате в омайния свят на „Заскрежени птици” вероятно първо ще се поддадете на тъгата, на усещането за несбъднато, за самота и за обреченост. Зъзнем когато четем „Изхвърлена душа” или „Печални облаци”. Но нещата се променят с „Магьосническа нощ” („в която майчини милувки/ни правят по-добри”) или с „Усещане за свобода”. Габриела Цанева е докрай всеотдайна и в скръбта и в нежността си. „Не се страхувам, че греша”, ще каже тя и ще отсече: „Аз

съм жива.” В малкото любовни стихове, включени в поетичната книга тя също се раздава, макар не винаги да намира брод към другия. Все пак най-важното за нея си остава свободата и в това отношение ще можем спокойно да кажем, че е последователна, вярна на младежките си пориви, когато обаче търсеше свободата по стъгдите на митингите. Сега това е дълбоко вътрешно чувство, изстрадано, заплатено с много мъка и страдание, но неотклонно нейно. Не мога да не цитирам цялото стихотворение „Копита на газела”:

Усещам кожата си –
гладка и гореща.
Тупти кръвта, пулсира –
изгаря в капилярите.

Усещам и ръцете си –
копнеещи да грабнат
на слънцето и вятъра юздите;
да ги изтръгнат от кошмарите.

Усещам глезените си –
като копита на газела
докосват крехката трева;
прегазват дивите простори.

Запомнете Габриела Цанева с тези стихове, търсете я в „Дивите простори”, където е намерила хармония за разтърсващите я противоречия. Не се съмнявам, че тя ще продължи да ни изненадва, че ще открива все нови и нови поетични пътища, за да ни убеди, че нещата не стават сами по себе си, а „се правят”, че ние изковаваме съдбата си. Аз виждам в нейната творческа орис щастливия знак на духовността и таланта.

Георги Цанков

Габриела Цанева
Заскрежени птици
българска, първо издание

Редактор Надежда Александрова
Компютърна обработка
Оформление на корицата

Формат 32/84/108
п.к. 6
Дадена за печат ноември 2011
Излязла от печат ноември 2011
Предпечат и печат Изток-Запад

1124 София, бул. „Цариградско шосе“ № 51
тел.: (02) 946 35 21, тел./факс: (02) 943 79 51
e-mail: iztok_zapad@mail.bg
iztok_zapad@abv.bg
www.iztok-zapad.eu